

Wat heeft mijn leven met geluk te maken?

VAL

Plots weet ik dat ik het paard waarop ik rij niet meer onder controle heb. Ik voel dat ik ga vallen. Mijn hoofd schiet voorover naar de grond. Ik bedenk in een flits: gelukkig, mul zand. Het volgende ogenblik hoor ik het gekraak van mijn eigen schedel. Dan stokt mijn ademhaling. Mijn hele rechterzijde doet pijn. Ik kom half overeind en merk dat mijn adem er nog is. Hij heeft moeite om zich een weg te banen langs mijn gekneusde of gebroken ribben, maar hij doet het nog. Trouw is hij wel, mijn adem.

Lies, mijn wandelinggast,¹ komt lief bij me staan en helpt me verschrikt overeind. De regel na een val van een paard is, dat je er onmiddellijk weer moet opklimmen. Zogezegd om trauma's te vermijden. Ik weet niet of het waar is, maar ik doe het toch maar. Moeizaam hijs ik me op de rug van het geduldige dier, maar ik houd het niet lang vol.

Ik wist niet dat 'De Wandeling' ook een gevaarlijk programma kan zijn. Ja, het is al wel eens voorgekomen dat waaghalzerige automobilisten rakelings langs ons scheerden tijdens de opnames. Vorig jaar werd onze cameraman bijna omver gereden door een boze mevrouw bij een schooltje. Misschien moeten we wat voorzichtiger worden tijdens de opnames.

Al mijn botten doen ondertussen meer dan pijn. Koorts komt opzetten. Misschien is er toch inwendig iets niet in orde bedenk ik met schrik. Plots ben ik van 'gezond' naar 'ziek' gegaan. En nu pas merk ik hoe gevoelig ik ben voor de attenties van anderen. Zoals Rose-Marie, de producer,

die spontaan aanbiedt om mij naar huis te brengen. Zoals mijn man, Gerard, die mij thuis in bed helpt, thee zet en de dokter belt.

Het zijn de kleine dingen die een mens, ziek of gezond, gelukkig maken.

BELANGRIJK?

In momenten van ‘verheugd’ leven komt ook het besef van geluk of ongeluk boven. Als het leven even stilstaat en de tijd ook – zoals je bij een ongeval wel eens kunt ervaren – kun je weer vragen stellen. De meest gestelde vraag is die naar het geluk. Maar of het ook de belangrijkste is?

Uiteraard was ik gevoelig voor de attenties van mijn man en familie na mijn val maar, hoe betekenisvol die ook waren, de vraag naar geluk gaat dieper. Toevallig kwam mij, ook in die dagen, het boek van de bekende Zweedse auteur Marianne Frederiksson² over Maria van Magdala onder ogen. Je zou het een soort van vijfde evangelie kunnen noemen. De schrijfster vond fragmenten van het zogenaamde evangelie van Maria Magdalena in de Nag Hammadi teksten en bouwde er een boeiend verhaal omheen. Een verhaal, geen feiten uiteraard. Het verhaal roept wel de juiste sfeer op. *Iets* van de waarheid over die eerste periode van het christendom en de herinnering aan Jezus klinkt erin door. Vooral Zijn aanwezigheid en kracht, maar ook Zijn vermoeidheid en angst zijn voelbaar. Voor mij sprak de geest van Jezus in sommige passages méér tot mij dan in de gecanoniseerde verhalen van de bekende vier evangelisten.

Een voorbeeld. Frederiksson verwijst naar een fragment in de Nag Hammadi teksten waar Maria van Magdala een fascinerende zin aanhaalt. Jezus zou tegen haar gezegd hebben: “Wat ik je heb geopenbaard, mag je niet in leefregels vastleggen. Maak geen wetten zoals de wetgevers doen.” Dat klinkt zoals Hij, zoiets zou Hij kunnen

gezegd hebben, denk ik dan. Toevallig las ik 's avonds ook het slot van het evangelie volgens Marcus (16, 16): "Degene die niet gelooft, is al veroemd." Intuïtief voelde ik: dit kan niet. Dit is niet de stem van Jezus maar van iemand die zijn eigen boodschap kracht wil bijzetten door machtsargumenten te gebruiken. Jezus zou zo iets niet gedaan hebben. Een apologeet van het jonge christendom waarschijnlijk wel.

Wat heeft dit met 'geluk' te maken? Tijdens de lectuur van Frederikssons *According to Mary* heb ik me die vraag vaak gesteld. Was Maria van Magdala gelukkig toen ze Hem ontmoette en vergezelde? Zeker. En daarna, toen Hij stierf aan een kruis? Was ze toen gelukkig?

IRRELEVANT

Plots besef ik dat de vraag naar geluk oppervlakkig is, irrelevant, irritant zelfs. Het gaat niet om geluk. Niet in dit leven, niet in een ander leven. Waar het wel om gaat, is moeilijk onder woorden te brengen. Het heeft te maken met totale Aanwezigheid zoals Jezus dat toonde. Ik geloof niet dat je daardoor noodzakerlijkerwijs gelukkig wordt. Integendeel.

Een voorbeeld. Vier jaar geleden interviewde ik de benedictijnnermonnik en zen-meester Willigis Jäger.³ Zowel de christelijke mystiek als de zenmeditatie stonden centraal in zijn bezinningscentrum, Haus St. Benedikt in Würzburg. Hij maakte indruk. Meer door hoe hij was, dan door wat hij zei. Ik herkende het 'Maak geen wetten' dat Jezus aan Maria van Magdala zei, de openheid van de echt religieuze mens, een soort van Aanwezigheid, een aanvoelen van het mysterie.

Onlangs werd hem een spreek- en schrijfverbod opgelegd door de Geloofscongregatie in Rome onder leiding van kardinaal Ratzinger. Wat Jäger onderwees, zou niet

stroken met de officiële leer van de kerk. Het deed hem ontzettend veel pijn. Mystiek en contemplatie zijn nu eenmaal niet in een leer te vatten, probeerde hij duidelijk te maken in een onderhoud met Ratzinger. Voorbij de woorden ligt de ervaring van datgene wat religies in hun heilige boeken en ritens verkondigen. Voorbij de woorden ligt de stilte van het mysterie.

In juni vierde Jäger zijn vijftigjarig priesterjubileum. Op die dag ziet hij zich gedwongen te besluiten om – voor een periode van drie jaar – uit het klooster te treden om zijn onderricht voort te kunnen zetten. In die periode mag hij zijn priesterambt niet meer vervullen. Het is de voorwaarde die hem wordt opgelegd om zijn taak als ‘zielzorger’ verder waar te nemen. Opnieuw berokkent deze voorwaarde hem veel leed. Het is deze keer een existentieel lijden.

Het is duidelijk dat de begrippen geluk en ongeluk hier niet meer van toepassing zijn. Jäger doet wat hij moet doen, of hij er nu gelukkig door wordt of niet. Het woord ‘geluk’ doet hier zelfs een beetje flauw aan. Deze man vervult een opdracht en neemt de sancties ervoor in ontvangst.

ERVARING

Belangrijker dan de vraag naar geluk is de vraag van waaruit je leeft. Van waaruit leefde Jezus? Overduidelijk vanuit de ervaring van het één zijn met iets of iemand die hij ‘Vader’ noemt. Deze goddelijke ervaring maakt hem niet onkwetsbaar. In de woestijn weerstaat hij nauwelijks de drie testen⁴ – die van de verzadiging, die van de onkwetsbaarheid en tenslotte die van de macht – maar hij kwam vol energie terug. Toch blijft de ervaring van éénheid met het goddelijke niet altijd bij Hem. In de Hof van Olijven heeft Hij behoefte aan vrienden – die in slaap vallen. Als hij sterft, is dat in de grootst denkbare eenzaamheid. “Waar-

om hebt Gij mij verlaten?” blijft een kreet van vertwijfeling. Geen waardige dood voor deze man, ook al was Hij dan ‘Zoon van’.

CLOSE-UP EN/OF LONG SHOT

Het begrip ‘geluk’ is complex. In mijn eigen alledaags leventje is het een belangrijk begrip. Het bepaalt mijn levenskwaliteit. Als je een close-up zou gemaakt hebben van mijn thuiskomst na mijn ongelukkige val, zou je gezien hebben hoe gelukkig ik was met de zorg van mijn man en hoe belangrijk die was voor mij.

Maar het zou spijtig zijn als bij het *long shot* van mijn leven alleen maar te zien zou zijn dat ik naar gelukkige momenten zocht.

NOTEN

- 1 ‘De Wandeling’ is een KRO-programma, waarin bekende en onbekende Nederlanders al pratend met Lucette Verboven een pelgrimsroute afleggen door heel Nederland.
- 2 Marianne Frederiksson, *According to Mary*, Orion, London 2001.
- 3 Lucette Verboven, *Pelgrim in het leven*, Pelckmans Kapellen & Dabar-Luyten, Heeswijk 1999.
- 4 André Chouraqui, *L’Univers de la Bible*, Tome VIII, Editions Lidis, Paris 1985.